

Tasarım Eğitiminde Yaratıcı Tekniklerin Kullanımı

Banu Çiçek Kurdoglu¹, Sultan Sevinç Kurt Konakoğlu^{2*}, Seyhan Seyhan³ ve Pınar Özge Yeniçirak⁴

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, Türkiye

²Amasya Üniversitesi, Amasya, Türkiye

³Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, Türkiye

⁴Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, Türkiye

*Sorumlu yazar: sultansevinckurt@gmail.com

*Konuşmacı: sultansevinckurt@gmail.com

Sunum Türü: Sözlü / Tam Metin

Özet –Tasarım eğitiminde yaratıcılığı geliştiren teknikler çokça kullanılmaktadır. Peyzaj mimarlığı bölümünde özellikle 1.sınıf öğrencilerine temel tasarım ilke ve elemanlarını öğretirken bu teknikler kullanılmaktadır. Deneyimleyerek öğrenme, proje tekniği ile öğrenme yöntemlerinin öğrenciler üzerinde uygulandığı stüdyo dersleri de yaratıcı düşünebilmelerinin geliştirildiği dersler konumundadır. Bu bildiride peyzaj mimarlığı bölümü çevre tasarım proje-1 stüdyosunda uygulanan yaratıcılığı geliştiren öğrenme teknikleri anlatılmıştır. Beyin fırtınası tekniği, çağrışım tekniği, çizgi film izleme ve analiz etme tekniği, müzik dinleme ve analiz etme tekniklerini uygulayarak tasarım senaryoları üretme, üç boyutlu maket tekniği ile de ürün ortaya koyabilme becerileri edinen öğrencilerin bu deneyimleri bildiride örneklerle sunulmuştur. Tasarım eğitiminde yaratıcı tekniklerin kullanımı ile kullanıcı etkinlikleri ile tasarım kavramlarına bağlı olarak hayali bir alanı tasarlayabilmek, belirli bir dış mekân için insan gereksinimlerinin neler olduğunu tanımlayarak etkinlik alanlarını tasarlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler –Tasarım Eğitimi, Yaratıcılık, Yaratıcılığı Geliştiren Öğrenme Teknikleri, Peyzaj Mimarlığı

I. GİRİŞ

Tasarım; bir nesnenin, ürünün üretilmeden, yapılmadan veya bir problemin çözümü için önce temel olarak akılda düşünülmesi fikridir. Beyinde düşünülen bu fikrin kağıt üzerine dökülmesi veya prototip olarak geliştirilmesi uygulamaya geçmeden tam işlevsel olarak uygulanabilir, kullanılabilir ve ihtiyaçları karşılayan bir ürün nesne olması için bu etapta yapılan geliştirme işinin temelidir. Tasarım başka bir ifadeyle ‘çeşitli çözüm seçenekleri arasından seçim yaparak çeşitlilik azaltma’ sürecidir.

Tasarım eğitimi ise öğrencilerin estetik ve teknik altyapılarının güçlendirerek problem çözme becerilerini geliştirmeyi hedefleyen derslerdir. Tasarım eğitimi bilginin öğrenciye doğrudan aktarılması yerine bilgiye öğrencinin nasıl sahip olacağını öğretmeyi yani deneyimleyerek öğrenme metodunu esas alır [1]. Sürekli gelişim halinde olan insan yaşamı tasarım eğitiminde de yeni tekniklerin kullanılmasını zorunlu kılmıştır. Tasarım eğitiminin çeşitlilik göstermesi bir problemin birden farklı önerileri ve teknik ile çözülebilir olmasından kaynaklanmaktadır. Deneyimleyerek öğrenme de yaratıcılığı geliştiren tekniklerden biridir. Yaratıcılık bir problemin çözümünde ilk akla gelenin aksine farklılık gösteren yollara, fikirlere dikkat ederek farklı bakış açılarından bakarak yeniliklerin ortaya konduğu düşünce sürecidir [2], [3].

Bu bildiride peyzaj mimarlığı bölümü Çevre Tasarım Proje-1 stüdyosunda uygulanan yaratıcılığı geliştiren öğrenme teknikleri (beyin fırtınası tekniği, çağrışım tekniği, çizgi film izleme ve analiz etme tekniği, müzik dinleme ve analiz etme tekniklerini uygulayarak tasarım senaryoları

üretme, üç boyutlu maket tekniği ile de ürün ortaya koyabilme becerileri) ders kapsamında izlenen proje tasarım süreci doğrultusunda örneklerle ele alınmıştır.

II. MATERYAL & YÖNTEM

Çalışma kapsamında; Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü’nde yürütülmekte olan Çevre Tasarım Proje-1 stüdyo dersi kapsamında öğrencilerden ‘Çocuk ve Oyun’ konusu kapsamında 35x50 cm ölçülerinde hayali bir alanı 1/100 ölçeğinde uygun oyun etkinliklerini gerçekleştirebilecekleri mekânları temel tasarım ilkeleri uyarınca tasarlamaları istenmiştir. Bu çalışmanın amacı ise peyzaj mimarlığı bölümü çevre tasarım proje-1 stüdyosunda uygulanan yaratıcılığı geliştiren öğrenme tekniklerinin tasarım sürecine katkısı ortaya koymaktır. Öğrenciler yaratıcılığı geliştirme teknikleri olarak beyin fırtınası tekniği, çağrışım tekniği, çizgi film izleme ve analiz etme tekniği, müzik dinleme ve analiz etme tekniklerini uygulayarak tasarım senaryoları üretme, üç boyutlu maket tekniği ile de ürün ortaya koyabilme becerilerinden yararlanmaktadır. Çalışma kapsamında tasarım eğitiminde yaratıcı tekniklerin kullanımı ile kullanıcı etkinlikleri ile tasarım kavramlarına bağlı olarak hayali bir alanı tasarlayabilmek, belirli bir dış mekân için insan gereksinimlerinin neler olduğunu tanımlayarak etkinlik alanlarını tasarlamak ele alınmıştır.

Öğrencilerin Çevre Tasarım Proje-1 stüdyo dersi kapsamında öğrenme çıktıları şu şekilde özetlenmektedir:

- Kullanıcı etkinlikleri ve tasarım kavramlarına bağlı olarak bir alan plastiği tasarlayabilmek,

- Belirli bir dış mekân için insan gereksinimlerinin neler olduğu tanımlanıp bu bilgilere dayalı olarak etkinlik alanları tasarlayabilmek,
- Mevcut olmayan bir alan plastiğini işlevlerine bağlı olarak kurgulayıp geliştirmektir.

Çevre Tasarım Proje-1 stüdyo dersi kapsamında izlenen proje tasarım süreci [4]'da izlenen sürece benzer nitelikte şu şekildedir:

- 1-Proje Konusuna Yönelik Bilgi Toplama
- 2-İhtiyaç-Etkinlik-Mekân Listesinin Oluşturulması
- 3-Temanın Belirlenmesi
- 4-Senaryonun Oluşturulması
- 5-Alan Plastiğinin (Arazinin) ve Etkinlik Alanlarının (Oyun Mekânları) Maket Tekniği Kullanılarak Tasarımına Yönelik Seçeneklerin Üretilmesi (şekil 1).

şekil 1. Maket tekniği örneği

6-Sonuç Ürününün Sunumu (şekil 2).

şekil 2. Sonuç ürünlerinden örnekler

Proje tasarım sürecinde esin kaynağı analizleri doğrultusunda ihtiyaç-etkinlik-mekân listesinin oluşturulması, çocuk ve oyun kavramlarına yönelik gerçekteştirilen beyin fırtınası ve esin kaynağı olabilecek örnekler doğrultusunda temanın belirlenmesi, senaryonun oluşturulması, oluşturulan senaryo doğrultusunda etkinliklerin seçilmesi ve senaryodaki etkinlikler için 'ilişki diyagramı'nın oluşturulması aşamaları yaratıcılığı geliştiren tekniklerdir [4].

KTÜ Peyzaj Mimarlığı Bölümü 2017-2018 Eğitim-Öğretim Bahar yarıyılı Çevre Tasarım Proje-1 stüdyosunda yaratıcılığı geliştiren öğrenme teknikleri kapsamında; beyin fırtınası tekniği, çağrışım tekniği, çizgi film izleme ve analiz

etme tekniği, müzik dinleme ve analiz etme tekniklerini uygulayarak tasarım senaryoları üretme, üç boyutlu maket tekniği ile de ürün ortaya koyabilme becerilerinin uygulandığı sonuç ürünleri ortaya konulmuştur.

III. BULGULAR

Çevre Tasarım Proje-1 stüdyo dersi kapsamında yaratıcı teknikler kullanılarak oluşturulan sonuç ürünlerinden bazıları detaylı olarak şekil 3-7'de ele alınmıştır.

şekil 3'te görülen beyin fırtınası tekniği ile çocuk ve oyun konularına yönelik her bir öğrencinin proje temaları belirlenmiştir.

şekil 3. Beyin fırtınası tekniği

şekil 4'deki görüntülenen çağrışım tekniği ile çocuk-oyun konularında etkinlik çeşitliliği, bu etkinlik alanlarının rengi, dokusu, formu ve ölçüsü için ortaya farklı seçenekler sunulmuş ve bunlar gerek sözlü gerekse görsel olarak ifade edilmiştir.

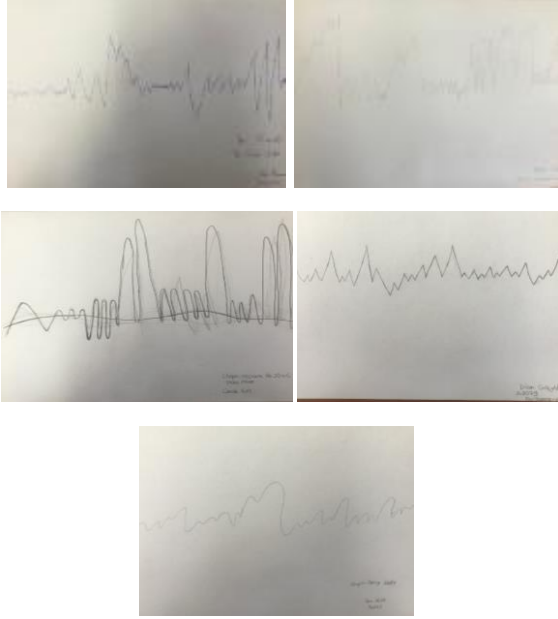
şekil 4. Çağrışım Tekniği [5]

şekil 5'de çizgi film izleme ve analiz etme tekniği ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin her biri esin kaynağı olarak seçtiği bir çizgi filmi izlemiş görüntüleri analiz etmiş gerek etkinlik seçiminde gerekse yaratacakları alan plastiğinin formu, rengi, dokusunu belirlerken bu analizlerden yararlanmışlardır.

şekil 5. Çizgi film izleme ve analiz etme [6]

Şekil 6’de ise müzik dinleme ve analiz etme tekniği kullanarak alan plastiğinin hareketlerini tasarlamışlardır. Dinledikleri müzikler izledikleri çizgi film müzikleri ya da o çizgi filmlerin onlara hatırlattığı farklı müzikler (klasik, rap, pop müzik vb.) şeklinde olmuştur.

Şekil 6. Müzik dinleme ve analiz etme tekniği

Şekil 7’de ise üç boyutlu maket tekniği ile sonuçta ürün ortaya konmuş, tüm önceki sıralanmış tekniklerle birlikte nihai ürünler farklı renk, doku, formdaki maketler olarak ortaya konmuştur. Etkinlik alanları, ölçüleri, etkinliklerin birbirleri ile ilişkileri; her bir öğrenci tarafından estetik ilkelerin de kullanıldığı üç boyutlu farklı birlikler yaratılarak sunulmuştur.

Şekil 7. Maket tekniği

KTÜ Peyzaj Mimarlığı Bölümü Çevre Tasarım Proje-1 stüdyosunda yaratıcılığı geliştiren öğrenme teknikleri kapsamında; beyin fırtınası tekniği, çağrışım tekniği, çizgi film izleme ve analiz etme tekniği, müzik dinleme ve analiz etme tekniklerini uygulayarak tasarım senaryoları üretme, üç boyutlu maket tekniği ile de ürün ortaya koyabilme becerileri geliştirilmiştir. Sonuç ürünlerdeki başarıda, bu stüdyo kapsamında gerçekleştirilen yaratıcı tekniklerin kullanımının sağladığı olumlu katkı gözlemlenmiştir.

IV. TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Tasarımda esin kaynağı analizlerini yapmak hayal gücünün ve yaratıcılığın beslenmesi, soyut fikirleri somut ürüne dönüştürebilmek, soyut-somut temaya yönelik tasarım eleman ve ilkelerini analiz edebilmek açısından önemlidir [7].

Tasarımda beyin fırtınası yapmak probleme çözüm üretebilmek, temaya uygun fikir ve düşünce üretmek, heyecanlı bir ortam sağlamak, yaratıcı ve orijinal görüşler üretmek açısından önemlidir [8].

Tasarımda yaratıcı teknikler kullanmak ise; mekânsal düşünme ve algılama, oyun ile tasarım prensiplerinin farkına varma, etkin öğrenme, düşünen, sorgulayan, problem çözen bireyler, sürece dayalı öğrenmeyi keşfetmek, kavramsal düşünceyi gerçek hayata geçirmek, analiz yapan öğrenci, sentez yapan öğrenci, örüntüyü algılama, daha rekabetçi ürün yaratma açısından önemlidir [4],[8].

Tasarımda üç boyutlu maket tekniğini kullanmak; ‘mekân’ kavramını daha iyi anlatabilmek, üç boyutlu görme ve ifade edebilmeyi geliştirmek, araziye anlatmak ve anlamak, seçenek üretirken avantajlar sağlamak, ihtiyaçlar ve düşünceler değıştikçe elemanlar ekleyip çıkarabilme avantajı sağlamak, henüz harita ve eşyükselti eğrisi bilmeyen birisi tarafından bile kolayca anlaşılır olma açısından kolaylık sağlamaktadır [9].

Araştırma ve inceleme yoluyla öğretim problem çözme, birlikte çalışma, bireysel çalışma yöntemleri doğrultusunda proje tekniği, beyin fırtınası tekniği, yaratıcı drama tekniğine katkı sağlamaktadır [4], [8], [10]-[12].

Bu çalışma ile örneklenen yaratıcı teknikler öğrencilerin, öğretim üyesi ve elemanlarının motivasyonlarını ve heyecanlarını arttırmış, birlikte çalışma, uzun süre çalışabilme, kaliteli, farklı ve özgün ürün ortaya koyabilme becerilerini geliştirmiştir. Bu teknikler özellikle 1. ve 2.sınıf öğrencileri için; yaratıcı düşünebilme ve tasarım, el becerisi, fikirden ürüne giden senaryo oluşturma gibi konulara yönelik derslerin eğitimlerinde çok faydalı olacaktır.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma KTÜ Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı 'Çevre Tasarım Proje 1' dersi kapsamında gerçekleştirildiğinden dolayı emeği geçen tüm stüdyo ekibine teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- [1] D. Onur ve T. Zorlu, 'Tasarım Stüdyolarında Uygulanan Eğitim Metotları ve Yaratıcılık İlişkisi', *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication-TOJDAC*, vol. 7, pp. 542-555, 2017.
- [2] T. Öncü, 'Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri-Şekil Testi Aracılığıyla 12-14 Yaşları Arasındaki Çocukların Yaratıcılık Düzeylerinin Yaş Ve Cinsiyete Göre Karşılaştırılması', *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, vol. 43, pp. 221-237, 2003.
- [3] T. Düzenli ve E. M. Alpak, 'Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Doğaya Öykünme Yaklaşımının Yaratıcılık Üzerindeki Etkisi', *Mimarlık ve Yaşam*, vol. 1(1), p.p. 13-21, 2016.
- [4] B.Ç. Kurdoğlu, B. Salihoğlu, K.T. Çelik. The Techniques Improving the Creativity in Landscape Design Process, *Environmental Sustainability and Landscape Management*, St.Kliment Ohridski University Press, Sofia,2016, Chapter 28, pp.453-467.
- [5] (2019) Pinterest website. [Online]. Available: https://tr.pinterest.com/search/pins/?q=Yumu%C5%9Fak%20doku%20temel%20tasar%C4%B1m&rs=srs&source_id=2GZC9HKw
- [6] (2019) Web.tv website. [Online]. Available: https://cizgifilmiyari.web.tv/video/kayip-balik-nemo-turkce-dublaj-finding-nemo-turkish_a9a7libqz5a
- [7] D. Kocabaş Atılğan, 'Giysi Tasarımında Esinlenmenin ve Araştırmanın Yaratıcılığa Etkisi', *The Journal of Academic Social Science Studies*, vol. 27, pp. 471-487, 2014.
- [8] L. Arıdağ ve A. E. Aslan, 'Tasarım Çalışmaları-1 Stüdyosunda Uygulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Mimarlık Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünce Becerilerinin Gelişimine Etkisi', *Megaron*, vol. 7, pp. 49-66, 2012.
- [9] R. W. Waterman, 'The Administrative Presidency, Unilateral Power, and the Unitary Executive Theory', *Presidential Studies Quarterly*, vol. 39, pp. , 2009.
- [10] J. Dewey, *Özgürlük ve Kültür*, Çeviri: V. Günyol, İstanbul: Remzi Yayınevi, Evrim Matbaacılık, 1987.
- [11] Ö. Demirel, *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Öğretimde Yeni Yaklaşımlar*, Bölüm 8, pp. 139, 2005.
- [12] N. Senemoğlu, *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi, 2009.